

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincă
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cio.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

Regina Maria și martirii Bihorului (II- Tabloul 7)

Av. Dr. Pascu Balaci

(În același birou al avocatului Ioan Ciordaș din Beiuș la câteva săptămâni după cele întâmplătoare în scena citirii manifestului. Sunt prezenți Viora Ciordaș, soția maestrului și avocatul Nicolae Bolcaș.)

Ioan Ciordaș (spre mai tânărul său confrate): Dragă coleg, dacă nu te astâmperi, o să ajungi în temnițele de la Vaț ori Seghedin! Un an întreg a stat beiușanul nostru Alexandru Roman la închisoarea de la Vaț numai pentru că a publicat în revista sa „Federațiunea „ din Viena „Pronunciamentul de la Blaj”. Procurorii l-au trimis în judecată, iar judecătorii obedienți l-au aruncat în pușcărie. Mă întreb cât o să stai tu, dacă , pe vreme de război, instigi deschis la revoltă împotriva stăpânirii ? Greșesc. Nu temnița te va închide, ci glonte de Curții Marțiale te va ucide în câteva secunde ! Te rog să te astâmperi ! Nu știi acum la ce să te aștepți! Analizează cu mult realism ce s-a întâmplat în ultimii ani. Dintr-o societate normală, progresistă, am alunecat în cocină. Poate că nemaipomenita dezvoltare tehnică a Europei a luat-o cu mult înaintea celei morale.

Nicolae Bolcaș : La ce te referi?

Ioan Ciordaș: La invențiile din deceniile liniștite de dinaintea războiului.

Viora Ciordaș: La Belle Époque, nu-i așa, Ionel ?

Ioan Ciordaș: Da, la asta m-am gândit.

Viora Ciordaș: Cine ar fi crezut că acest minunat răstimp de pace și dezvoltare a Europei se va sfârși atât de lamentabil și de trist prin detunătura unui pistol? O epocă de înțelegere și de prosperitate întinsă din 1871 și până în 1914! Ce lume fericită am văzut eu la Paris, la Viena, la Budapesta, la Menton, pe Riviera franceză!

Ioan Ciordaș: Menton, perla Franței meridionale! Ai și scris poezii frumoase acolo!

Viora Ciordaș: Da, dragul meu Ionel, am scris! Câteva ți le-am și dedicat !

Ioan Ciordaș: Îți sunt recunoscător pentru asta! Ce minuni face o poezie liniștitoare, după o săptămână de procese dure, încâlcite, pline de nervi!

Viora Ciordaș: Da, voi doi ați despiciat firul în patru la procese, dar alții, din domenii mai frumoase decât dreptul, au cutezat să vadă mai departe. Pe timpul cât a durat La Belle Epoque, am asistat la adevărate minuni ale științei. Graham Bell a inventat telefonul, Daimler Benz- motorul cu benzină și apoi automobilul, Hertz-undele electromagnetice, Rontgen- razele X, frații Lumière- cinematograful, Max Plank- teoria cuantică, iar Albert Einstein- celebra lui formulă $E = mc^2$

Ioan Ciordaș: Draga mea Viora, este foarte adevărat. Einstein a descoperit marea, dar și trista teorie a relativității . Ca și cum ne-ar fi avertizat încă de pe atunci că totul este relativ. Mai ales pacea. Acum, după ce ne-a dezamăgit Einstein, ne mai rămâne bunul Dumnezeu. Numai el este veșnic...

Viora Ciordaș: Nu poate să existe cunoaștere adevărată în afara iubirii lui Dumnezeu...

Ioan Ciordaș: Dar unii oameni, din păcate, aici în Imperiu, se cred niște mici Dumnezei. Iar noi suntem slugile lor...

De aceea, cred că trebuie să fim foarte înțelepți și prudenți... Nu avem voie să greșim... Să acționăm fără o matură judecată a consecințelor actelor noastre... De aceea, frate Nicule, te rog încă o dată să te astâmperi !

Nicolae Bolcaș (dârz): Cum să mă astâmpăr ? Frații noștri din Regat sângeră în asalturile pe care le dau spre a ne elibera , iar noi ne smiorcăim! Am făcut sute de copii de pe manifestul adus de bace Gheorghie de la Brașov și le-am lipit noaptea trecută prin tot Beiușul și prin satele din apropiere. Am fost și în comuna Târcaia și le-am lipit pe porțile ungarilor... Ar trebui să împart manifestul prin acest județ care-i al doilea în toată Ungaria a mărime și populație ...

Ioan Ciordaș: Zici c-ai lipit manifestul pe porțile caselor din Târcaia?

Nicolae Bolcaș: Da!

Ioan Ciordaș: Asta-i curată provocare !

Nicolae Bolcaș: O fi, dar ați uitat cum ne-au terorizat ungarii din Târcaia la sărbătoarea Mileniului din 1896 când au bombardat cu pietre casa socrului tău Vasile Ignat pentru că el a refuzat să aprindă luminile în casă?

Ioan Ciordaș : Socrul meu, slăvită să-i fie amintirea, a anunțat la primărie că refuză să aprindă luminile în semn de protest față de tratamentul aplicat românilor de guvernanții de la Budapesta.

Nicolae Bolcaș: Dar tărcăienii nu au ținut cont de asta.

Viora Ciordaș: Da, imi aduc aminte de parcă ar fi fost ieri. Seara, la retragerea cu torțe, manifestații au observat că tatăl meu nu aprinsese luminile așa cum s-a poruncit. Unul a aruncat cu o piatră prin geam. Ne-a salvat însă un servitor care a scos pușca pe geam și a strigat tare: Dacă mai aruncați cu pietre și nu vă împrăștiati în pace, am să trag în carne vie ! Apoi cineva de afară a anunțat că românii din satele Delani și Sânmartin stau înarmați prin podurile caselor, pregătiți să tragă. Manifestații Mileniului s-au împrăștiat. Dar a treia zi, ungarii din Târcaia ne-au bombardat cu pietre...

Nicolae Bolcaș: Dar la alegerile din 1907, când a fost ales la Binș părintele Vasile Lucaciu, supranumit „leul din Șișești? Nu strigau tărcăienii atunci: „Ce vrea Ciordaș-vroiește și poporul - și ce vroiește poporul-vrea și Ciordaș! Moarte lui!”

Ioan Ciordaș: Nu toți tărcăienii sunt așa ! Unii dintre ei sunt clienți de-ai mei...

Nicolae Bolcaș: Așa o fi, maestre. Nu poți acuza un sat întreg din pricina câtorva turbulenți... Dar buba este mai sus. Nu observați ce face acum guvernul de la Budapesta ?

Ce-a declarat lumii întregi prim ministrul Ungariei , Istvan Tisza ? „Cine se încumetă a lua măcar un metru pătrat din teritoriul maghiar, primește glonț!” Tot Istvan Tisza a mai declarat că în cazul victoriei Regatului României în acest război, acesta va primi un Ardeal... fără români !

Viora Ciordaș(îngrozită) : Așa a spus domnul prim- ministru Tisza ?

Nicolae Bolcaș: Da.

Viora Ciordaș: Adică, acest om vrea să extermină pe românii din Ardeal, Crișana, Banat și Maramureș ? Iar noi să stăm cu mâinile în sân ?

Nicolae Bolcaș: Eu ce spuneam ? Deja Budapesta a decretat mobilizare generală a bărbaților de până la 42 de ani ! Românii sunt trimiși, de la simplu soldat la ofițer superior, în prima linie, să piară cât mai mulți ! Au murit pro patria ! se vor scuza guvernării. Iar bărbații între 42-60 de ani trebuie să fie glotași ! Să lucreze în fabricile de armament , la minele de cărbuni sau la muncile grele ale câmpului !

(strângând pumnii cu furie)

Trebuie să reacționăm, să ne revoltăm cumva ! Să nu fim carne de tun pentru ei pe front ! Să nu fim sclavi acasă ! Sau vreți să ne ușurăm toți soarta și din români verzi să devenim peste noapte maghiari de-o coroană, exact atât cât costă schimbarea numelui de român ,neamț, slovac sau rutean ? Ar fi mult mai simplu, nu –i așa ?

Viora Ciordaș: Să găsim o formă subtilă de împotrăvire. Propun să-i ascundem pe soldații și ofițerii români din Beiuș veniți în permisie și să nu se mai întoarcă pe front..

Ioan Ciordaș: Dragii mei, nu vă înfierbântați degeaba ! Viora, ceea ce propui tu, este o copilărie, fără sorti de izbândă. Se va afla imediat! Iar o revoltă fără sorti de minimă izbândă este nebunie curată! Repet și o voi repeta într-una: trebuie să fim foarte prudenți în momentele acestea !

Nicolae Bolcaș: Nimeni nu mai este prudent în Europa ! Prudența este o rara avis acum ! Cum de s-ar găsi, doar aici, la Binș? În urbea noastră atât de adormită..

Nimeni nu mai are nevoie de prudență. Dacă marile puteri ale Europei pretins civilizate , nu au fost prudente în 1914 , astfel încât să nu se declanșeze acest măcel, atunci la ce folos prudența în momentele de față ?

Viora Ciordaș : Ce vrei să facem, Nicule ?

Nicolae Bolcaș: Să ne organizăm în secret pentru a da lovitura la momentul oportun.

Viora Ciordaș: Sună a complot ce ne propui tu. De ce nu ne-am opune deschis , pe față?

CARICATURE MAP OF EUROPE 1914

The Clanker Powers:

Germany is a massive military machine with weapons aimed outwards to all surrounding countries. It points threateningly at Britain, not so much as a sign of direct aggression, but more as an indicator that it was now Germany's turn to start a grand global Empire to challenge the world's current one. Austria Hungary is an aggressive armoured giant, teetering on shoddy foundations. It is also the primary aggressor in a land grab against Serbia, with two bayonets piercing the border. The Ottoman empire is a teetering automaton, collapsing under the weight of a paranoid and ungainly spying network that gazes at Europe through many lenses and spy glasses. Istanbul is labeled Constantinople following the period's English naming conventions. The Swiss watch ticks away the time, comfortable to wait it all out.

The Darwinist Powers:

Britain is an militaristic lion with a Roman Imperial italic-type helmet. It sits upon a mound of riches gathered from its Empire. France's elephant beast (wearing the French kepi they started the war with before adapting their firefighter helmets) is influenced by the Elephantine Colossus built for the Universal Exhibition of 1889 in Paris (later it ended up

going to the Moulin Rouge.) Russia is a huge imperialist bear, rotting and filled with maggots. Serbia's imagery is an indicator of the huge amounts of civilian deaths and suffering they'll find themselves subject to. Norway and Sweden are both Scandinavian trolls in the style of John Bauer, an inspirational illustrator from the era who produced a lot of phenomenal work during the war. Portugal is a parrot for the Entente trying to goad a slumbering Spain into the war. Ireland looks askance to Britain and brandishes a shillelagh. An indicator of their very rough relationship at the time, and of their upcoming involvement with the Central powers. Italy is a clutch of snakes with intents on the Central powers despite existing agreements. A foreshadowing of their arrangements at the secret 1915 Treaty of London where they were promised land in exchange for involvement. It was heavily influenced by Italian Prime Minister, Antonio Salandra's open policy of serving Italy's "divine self-interest."

Illustration from [Leviathan](#) by Scott Westerfeld

Ioan Ciordaș: În marea furtună de acum a Europei, noi, românii din Crișana, putem fi măturați într-o clipită... Trebuie să fim prudenți, dar la momentul oportun să acționăm cu cea mai mare hotărâre și motivație ...

Nicolae Bolcaș: Da, da, să fim prudenți, Maestre ... Și să dăm ipocrite declarații de fidelitate față de statul unguresc, așa cum a dat episcopul Demetrie Radu ?

Iată, ce a declarat preasfinția sa la Casa Magnaților din Budapesta:

(scoate nervos o bucată de hârtie din buzunar și citește)

Poporul român din Ungaria e legat de veacuri de pământul patriei fiilor săi și de tronul maghiar... Strămoșii noștri împreună au luptat în trecut întru apărarea integrității teritoriale a Sfintei Coroane și nepoții lor același lucru îl fac și acum... Noi, românii din Ungaria ținem să rămânem sub domnia Sfintei Coroane maghiare...

Declarația asta fost semnată de doi mitropoliți, de toți episcopii cu canonicii, asesorii, profesorii lor din ambele biserici românești, fiind înmănată de către Istvan Tisza împăratului de la Viena...

Dar uită oare domnii episcopi români că după înșelătoarea lege Appony are loc în continuare maghiarizarea învățământului primar și chiar a grădinițelor de copii ale românilor, a tuturor școlilor normale profesionale ? Uitați că înființarea episcopiei greco-catolice de la Hajdu-Dorog și impunerea servilului Vasile Mangra ca mitropolit al ortodocșilor sunt primii pași spre maghiarizarea Bisericii ortodoxe din Ardeal, colonizarea Transilvaniei cu maghiari sadea și strămutarea românilor în regiunile maghiare mai îndepărtate pentru pierderea totală a naționalității lor ? Uitați asta ? Budapesta vrea să ne maghiarizeze cu de-a sila, uitând cuvintele sfântului rege Stefan al Ungariei care spunea: Regnum unius linguae unius stirpis fragile et imbecile est! Adică, Împărăția unei singure limbi și a unei singure stirpe este fragilă și imbecilă!

Ioan Ciordaș: Nu te aprinde prea tare, Nicule ! Păstrează-ți calmul !

Nicolae Bolcaș: Nu pot să mă stăpânesc ! Aici, la Binș, ce luptă mare am dat noi pentru introducerea limbii române la gimnaziu ? Episcopul Vasile Erdely după revoluția maghiară din 1848 a avut curajul să impună limba română în locul limbii latine în temeiul Constitutiei imperiale din 4 martie 1849. După instaurarea coaliției austro-ungare de la 1867, nimeni nu a mai garantat drepturile românilor din Ungaria și Transilvania. În 1888, Budapesta impune limba maghiara la gimnaziu la clasele superioare. Un elev, în semn de protest, înalță tricolorul pe clădirea gimnaziului. Budapesta se năpustește cu toată presa ei asupra Binșului... Se vroia desființarea totală a școlii noastre... La aceste atacuri, episcopul Mihai Pavel, pioasă fie-i amintirea !, face eforturi uriașe și ridică două internate între 1891-1897: unul pentru fete, celălalt pentru băieți, apoi chiar o școală medie pentru fete. Și la toți elevii, precucernicul, a asigurat masa și cazarea din jerfele, din daniile eroice ale populației românești de aici... Pe care n-a dat-o bogăția afară din casă... Dar poporul și-a apărat limba, credința și sufletul...

Ioan Ciordaș (făcându-și cruce): Binecuvântată să fie amintirea episcopului nostru greco-catolic...

Nicolae Bolcaș: Eu, după cum știți, sunt ortodox. Dar recunosc cu deosebit respect lupta și râvna prelaților greco-catolici din Binș. Dar acum, nu mai putem să luptăm ca și binecuvântatul episcop. Să ridicăm clădiri. Acum noi trebuie să fim mai radicali. Trebuie să ridicăm suflete de jos la lumină, trebuie să ridicăm la luptă poporul, pe credincioșii greco-catolici și ortodocși și chiar să ne înarmăm, să săpăm tranșee ca la Verdun, dacă va fi nevoie și să ne pregătim pentru apărarea ființei noastre naționale... Eu am alergat cu tricolorul prin satele de lângă Binș și oamenii au plâns de bucurie, au bătut din palme, au ridicat brațele spre cer ca într-o mare și intensă rugăciune spre bunul Dumnezeu... Trebuie să facem asta. Pentru că inamicii noștri nu stau cu brațele în sân. Vreți să aflați un lucru uimitor ?

Viora Ciordaș: Da, spune-ne !

Nicolae Bolcaș: Știați că domnul conte Istvan Tisza, marele moșier al Bihorului, s-a dus voluntar pe front în fruntea unui regiment de husari ,iar seara cântă în tranșul său Psalmi în rit calvinesc ?

Iar noi, românii, ce facem în mod concret ? Ni-mic! Ni-mic !

Ioan Ciordaș(nervos): Cum îndrăsnești să spui una ca asta ?

Nicolae Bolcaș: Îndrăsnesc să spun, Maestre, niște lucruri care mă dor foarte tare. De la intrarea României în război , noi românimea ne-am rupt în două: cea mai mare parte luptă cam á contre- coeur pentru Împărăția austro-ungară, în timp ce mii de preoți și învățători de la marginea Împărăției s-au refugiat la frații noștri de dincolo de munți... Oradea fiind mai departe de linia frontului a devenit sediul celor două mitropolii , cea ortodoxă de la Sibiu și cea unită de la Blaj... Ce o fi cu provinciile noastre pline de români obidiți, cu frumoasa noastră Crișană, cu Banatul cel bogat, cu Ardealul cel învățat, cu Maramureșul mândru al voievozilor de altădată ? Ce o fi ? Românii sunt tratați ca fiind trădătorii Ungariei milenare și spioni ai Regatului României...

Uite, ce am aici ?

(scoate din servieta sa un ziar)

Am aici un exemplar din ziarul Aradi Hirado. Știți voi, ce se scrie aici?

Să nu se mai permită nici o vorbă românească pe străzi ! Auzi ce obrăsnicie și nerecunoștință din partea Guvernului ! Iar regimentele noastre cu feciorii mândri ai satelor au fost toate trimise spre frontul italian de pe crestele Munților Alpi sau în Galiția să-i măcelărească rușii, cu care românii din Regat sunt aliați. În fruntea batalioanelor când acestea mășăluiesc spre front, cântă fanfara muzică ungurească, dar la mijlocul acestuia, soldații români cântă Marșul lui Iancu ! Ei, ce spuneți !

Ioan Ciordas: Situația este foarte complexă ! Au ajuns românii să lupte sub steaguri dușmane ! Ștefan Cicio Pop a declarat că Partidul Național Român își va suspenda activitatea politică până după război, Alexandru Vaida Voevod a spus la fel. Iar de la București ne-a sosit următorul îndemn: Mântuiți, ce puteți mântui !

Nicolae Bolcaș(cu ironie): Ce ordin măreț și înălțător! Trăiască dulcea mămăligă românească !

Ioan Ciordaș: Ce ai vrea să facem, nebunule ? Vrei să o pățim ca sârbii ? Știi foarte bine că imediat după 1914, preoții și învățătorii sârbi din Banat erau cu toții spânzurați fără nici o milă de primul copac întâlnit în cale de către soldații maghiari și austrieci ...

Nicolae Bolcaș: Asta-i mulțămăita Ungariei față de sârbi ? Uită ea oare faptul că Damjanich, unul din capii revoluției maghiare a fost sârb și că a fost imortalizat pe monumentul revoluției de la 1848 de la Arad ? Budapesta are memorie scurtă !

Viora Ciordaș: Dragii mei , nu vă mai certați. Eu cred că totul este simplu. Necesitas non habet legem, spune latinul. Necesitatea nu cunoaște nici o lege. Ce s-a întâmplat ? România a declarat război Monarhiei. Monarhia vrea să știe pe ce poziție ne situăm, noi, românii. Iar noi, am urmat învățătura lui Iisus. Dați Cezarului ce-i al cezarului, iar lui Dumnezeu ce-i a lui Dumnezeu ! Am fost siliți să semnăm o declarație de fidelitate . Marile Puteri ale Antantei sunt conștiente că această declarație de fidelitate ne-a fost impusă cu forța, această declarație a fost ca o capcană aruncată în mijlocul românilor de către primul ministrul Ungariei, fiind luată sub imperiul unei temeri imense, a amenințării cu un rău implacabil, de neînlăturat... În consecință, această declarație luată conducătorilor bisericilor noastre, fiind smulsă prin violență și constrângere morală nu mai are nici o valoare juridică...

Amândoi sunteți avocați și trebuie să vină o poetesă să vă explice aceste lucruri pe care voi le știți foarte bine, dar acum de ce le-ați uitat ?

(Cei doi pleacă unul spre altul capetele abătuți și obosiți).

~ Va urma ~